

Vastaus valtuustoaloitteeseen kevyen liikenteen väylien kunnossapidon nostamisesta yhtä tärkeäksi kuin ajoväylien

Kunnanhallitus 25.03.2024 § 67 § 180
242/08.00.00/2024

Valmistelija hallintojohtaja Riina Kivistö

Lempäälän kunnan hallintosäännön 14 luvun 1 §:n mukaan valtuutetuilla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa.

Hallintosäännön 16 luvun 2 §:n mukaan aloitteen käsittelee 8 kuukauden kuluessa se viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa.

Kunnanvaltuuston kokouksessa 21.2.2024 valtuutettu Vasemmistoliiton valtuustoryhmä jätti 33 valtuutetun tai varavaltuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen ”Kevyen liikenteen väylien kunnossapidon nostaminen yhtä tärkeäksi kuin ajoväylien”.

Kunnanvaltuusto lähetti valtuustoaloitteen kunnanhallituksen valmisteltavaksi.

Lisätietoja: hallintojohtaja Riina Kivistö, puh. 040 133 7485

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen yhdyskuntalautakunnalle valmisteltavaksi.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.
Otteet	projektijohtaja Timo Nevala, yhdyskuntajohtaja Tiia Levonmaa

Yhdyskuntalautakunta 03.12.2024 § 180

Valmistelija liikenneinsinööri Tiina Pekkala ja Valtteri Partanen

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on yksi Lempäälän kuntastrategian keskeisistä tavoitteista kestävä ja viihtyisän asuin ympäristön luomisessa. Lempäälän kunnan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 26. huhtikuuta 2023 § 41.

Kunta voi edistää asukkaidensa siirtymistä kestävien työ- ja asiointiliikenteen muotojen pariin omilla toimenpiteillään. Kävely ja pyöräily tarjoavat ympärivuotisen, henkilöautolle kilpailukykyisen vaihtoehdon liikkumiseen. Toiminnallisesti pyöräliikenne muistuttaa enemmän autoilua kuin jalankulkua. Valtakunnallisen liikennesuunnitteluohjeistuksen mukaan jalankulkua tulee käsitellä erillään pyöräliikenteestä, sillä yhdistäminen voi johtaa siihen, ettei kumpikaan kestävä liikkumismuoto saa asianmukaista huomiota. Molemmilla kulkumuodoilla on omat tarpeensa esim. väyläratkaisujen, kulkumuotojen välisen erottelun ja risteämisyjärjestelyjen osalta.

Jalankulkuun liittyy monia elementtejä, jotka eroavat pyöräliikenteestä, ja ne voivat jäädä vähemmälle huomiolle pyöräliikenteen rinnalla. Kevyestä liikenteestä ei tulisi enää puhua uutta infrastruktuuria ja niiden kunnossapitoa suunnitellessa.

Pyöräilyä tulisi edistää joukkoliikennettä täydentävänä osana kestävästä liikkumisesta, ei sen korvaajana. Toimivat matkaketjut ja joukkoliikennepysäkkien hyvät pyöräpysäköintimahdollisuudet ovat tärkeitä tässä yhteydessä. Sähköpyörien yleistyessä pyöräilyn potentiaali pitkillä matkoilla kasvaa, jolloin ero matka-ajan suhteen ei ole merkittävä tyypilliseen joukkoliikennematkaan verrattuna. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi valtuustoaloitteessa esitetyt perustelut jalankulku- ja pyöräreittien kunnossapidon tarkastelusta ovat perusteltuja ja tärkeitä toiminnan kehittämisen kannalta.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmassa Lempäälän pyöräverkko on jaettu seudullisiin pääreitteihin, alueellisiin pääreitteihin sekä paikallisreitteihin. Talvikunnossapidon laatuluokituksen päivittäminen perustuu tähän reittiluokitukseen ja hierarkian huomioimiseen hoito- ja kunnossapitotoimenpiteissä. Edistämishjelman mukaisesti talvikunnossapidossa huomioidaan reittien luokitus ja tehdään palvelulupaukset reittien aurauksesta ja viestitään ne kuntalaisille. Käytännössä tämä tarkoittaa, että suuremman liikennemäärän pääreitit hoidetaan ensisijaisesti ja alempiluokkaiset reitit näiden jälkeen. Myös väyliin kohdistuvat perusparannukset, päällysteiden uusimiset ja muut korjaustoimenpiteet priorisoidaan tämän hierarkian mukaisesti.

Yhdyskunnan palvelualueella on tunnistettu, että monia käytännön menetelmiä entistä laadukkaamman talvikunnossapidon saavuttamiseksi jalankulun ja pyöräilyn reiteillä on olemassa ja niitä on kokeiltu eri kunnissa ja kaupungeissa. Esimerkiksi lumilingon tai harjauksen käyttö aurauksen ohella estää irtolumen jäämisen auratun väylän pintaan. Lisäksi tasateräisen auran käyttö pyöräliikenteen reiteillä ehkäisee liian korkeiden ja epätasaisten polanteiden muodostumista. Muissa kunnissa on myös kokeiltu lumen ja sohjon sulattamista suolan avulla tai suolausta yhdistettynä harjaukseen eli harjasuolausta. Uusien toimenpiteiden lisäksi pyöräväyliä talvikunnossapidon laadun parantamiseksi voidaan käyttää erilaisia urakkamalleja. Esimerkiksi tehostetun talvihoidon reiteille on järjestetty erillinen talvihoidon urakkakilpailutus pääurakan aluejaosta poiketen.

Korkeampi talvihoidon taso vaatii enemmän toimenpidekertoja ja resursseja. On siis huomioitava, että uusien menetelmien käyttöönotto ja korkeampien laatustandardien määrittely aiheuttavat kustannusten nousua. Nykyisessä tilanteessa ei ole realistista ehdottaa näiden uusien toimintatapojen käyttöönottoa tai laatutason nostamista nykyisten sopimusten ja käytäntöjen yhteydessä – ainakaan tällä hetkellä.

Edellä mainitut huomiot lisäresurssista eivät poista tarvetta seurata olemassa olevien sopimusten laatua sekä toimivaa yhteistyötä ja kehittää toimintaa nykyisten sopimuskumppaneiden kanssa. Olemassa olevien laatuvelvoitteiden noudattaminen on palveluntuottajan vastuulla, ja tilaajana kunnan tehtävänä on valvoa, että toimenpideajat jalankulun ja pyöräilyn reiteillä toteutuvat urakassa määritettyjen ohjeistusten mukaisesti. Esimerkiksi tällä hetkellä on olemassa 3 cm lumiraja pääkaduilla sekä tärkeimmillä jalankulun ja pyöräilyn väylillä. Laadunvalvonnassa hyödynnetään tilaajan poikkeamaraportteja ja kunnan palautekanaviin saapuvia asukaspalautteita. Nämä käsitellään kuukausittaisissa kokouksissa tilaajan ja palveluntuottajan välillä.

Tampereen kaupunkiseudulla saatujen kokemusten mukaan yksi keskeisimmistä tekijöistä talvipyöräilyn positiivisessa kokemisessa on matkareitin tasalaatuisuus yli kuntarajojen tai urakkarajojen. Toisin sanoen, pyöräilijät kokevat reitin sujuvammaksi, jos laatutaso pysyy samana koko matkan ajan. Tätä pidetään merkittävämpänä tekijänä kuin lumimäärää pyöräväylällä Tämä korostuu Lempäälässä, jossa seudullisen pääpyöräreitin varrella, Tampereen rajalta kuntakeskustaan, on useita rajapintoja kunnan ja valtion vastuualueiden välillä sekä urakkarajoja kunnan hallinnoimilla osuuksilla.

Yhtenäisen laatutason saavuttamiseksi vaaditaan tiivistä alueellista yhteistyötä kuntien ja Pirkanmaan ELY-keskuksen välillä. Hallinnollisia rajapintoja, jotka perustuvat eri osapuolten hoitovastuisiin, pyritään häivyttämään käyttäjien näkökulmasta kokonaan, ja laadunvalvontaa pyritään yhtenäistämään koko kaupunkiseudulla. Tähän työhön on ryhdytty kun Tampereen kaupunkiseutu järjesti keväällä 2024 pyöräreittien talvikunnossapitoon keskittyneen keskustelu- ja vuorovaikutustilaisuuden. Tilaisuudessa olivat edustettuina kuntien viranhaltijat ja asiantuntijat sekä seudun talvikunnossapitoa suorittavien urakoitsijoiden edustajat. Jatkossa kaupunkiseudun kuntien välillä voidaan harkita talvikunnossapidon yhteishankintoja, jotta kuntarajojen yli kulkevien pyöräteiden laatu säilyy tasaisena eikä käyttäjä huomaa hoitovastuun muutosta lainkaan.

Eri puolilla Suomea, kuten Oulussa, Turussa ja Tampereella, on jo useiden vuosien ajan toteutettu vapaaehtoisuuteen perustuvaa pyöräilyagenttitoimintaa. Pyöräilyagentit ovat kaupungin rekrytoimia työmatkapyöräilijöitä tai muita aktiivipyöräilijöitä, jotka saavat viikoittain mahdollisuuden antaa palautetta agenttitoiminnan alaisuudessa valvottavien pyöräilyreittien talvihoidosta. Tampereen kaupunkiseutu on toteuttanut positiivisen palautteen saanutta pyöräilyagenttitoimintaa pyöräverkon pääreiteillä vuodesta 2022 lähtien, ja talvikaudella 2024-2025 toiminta laajenee myös Lempäälään ja Pirkkalaan.

Oulussa, jossa pyöräilyagenttitoiminta on aloitettu, on toimintaa kehitetty siten, että urakoitsijan saama korvaus perustuu käyttäjien tyytyväisyyteen talvihoidon tasoon.

Yhteenvetona todetaan, että kunnalla on monia keinoja edistää kestävästä liikkumisesta houkuttelevuutta liikkumismuotona ympärivuotisesti. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman toimenpiteiden toteuttamisen lisäksi kehittämällä olemassa olevia urakkamalleja, lisäämällä vuorovaikutusta nykyisten sopimuskumppaneiden kanssa, huomioimalla pyöräilyn tavoiteverkon hierarkia toimenpiteissä sekä panostamalla seudulliseen yhteistyöhön, saadaan parannusta ja houkutellaan jalankulun ja pyöräilyväylien ympärivuotiseen käyttöön.

Lisätietoja: infrapääällikkö Tiina Pekkala p. 050 383 9422

Esittelijä	Yhdyskuntajohtaja
Päätösehdotus	Yhdyskuntalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen ja toteaa sen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Yhdyskuntalautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että infrapääällikkö Tiina Pekkala oli asiantuntijana paikalla pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että lautakunnan 2. varapuheenjohtaja Tuula Petäkoski-Hult saapui kokoukseen kesken pykälän käsittelyn klo 16.03.

Kunnanhallitus 09.12.2024 § 291
242/08.00.00/2024

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.
	Merkittiin pöytäkirjaan, että yhdyskuntajohtaja Tiia Levonmaa poistui kokouksesta klo 17:07 tämän pykälän päätöksenteon jälkeen.
Tiedoksi	Yhdyskunnanpalvelualue